

המרכז הישראלי לאמנות דיגיטלית

רדיקלים חופשיים

בתערוכה "רדיקלים חופשיים" מוצגים פרויקטים עכשוויים והיסטוריים, המיוצרים על ידי אמנים, קולקטיבים של אמנים ואקטיביסטים הפורצים את גבולות שדה האמנות ופולשים לשדות אחרים. התערוכה מרכזת קשת רחבה של יצירה, ומנסה להצביע על הכיוון הכללי שאליו צועדת ובו מתעצבת האוטונומיה האמנותית העכשווית, ועל האפשרויות שהיא פותחת בפני האמנות כשזו מבקשת לפעול בתוך החברה. במקביל מנסה התערוכה להציע קריאה היסטורית של הפרויקטים השונים כחלק מתופעה אמנותית רחבה, המהווה אלטרנטיבה להיסטוריה הבורגנית של האמנות.

ההיסטוריונים כותבים את ההיסטוריה כרצף של אירועים המכוונים על ידי אינדיבידואלים בולטים (מנהיגים, מצביאים), ובכך הם ממחזרים שוב את ההיגיון הקפיטליסטי של האינדיבידואל כפי שהוא בא לידי ביטוי בהיסטוריה של האמנות: האמן הבודד הגאון. יש בכך משום התעלמות מהקבוצה, מהעבודה הקולקטיבית, העומדת בבסיס תהליך היצירה האמנותי או הפוליטי. התערוכה מציעה דרך לקריאת העבודות כחלק מההיסטוריה של האמנות וכנתיב חדש של

האמנות, השבה ליטול חלק פעיל בחברה שבמסגרתה היא נוצרת. התערוכה מתמקדת בפרויקטים, המבצעים אקט של הסגת גבול אל מחוץ לגבולות האוטונומיה של האמנות אל תוך שדות אחרים של כלכלה, של פוליטיקה, של סוציולוגיה, של מדע וכדומה.

האנסמבל לאמנות ביקורתית – המגיפה הצועדת

המגיפה הצועדת הוא ביקורת על המחקר בנשק ביולוגי של ארצות הברית ובריטניה והפרנויה הסובבת את סוגית הטרור הביולוגי. הסרט מתמקד בשחזור של ניסויים ימיים סודיים שבוצעו על ידי ממשלת בריטניה בשנות ה-50. במאי 2004, סוכנים של ה-FBI ביחד עם יחידה מיוחדת למלחמה בטרור פשטו על ביתו של מייסד האנסמבל, סטיב קורץ, ולקחו עבודות אמנות וחומרי מחקר הקשורים לפרויקט המגיפה הצועדת. הפשיטה אפשרה ל-FBI להאשים את סטיב קורץ בטרור ביולוגי, האשמה שיכולה היתה להתקבל בתוך ההקשר של "המלחמה נגד הטרור" ומדיניות הבטחון הפנימי שמפעילה ממשלת ארצות הברית בחסות האפקט של פיגועי ה-11 בספטמבר. עד עתה, כמעט שלוש שנים מהפשיטה, לא הגיע המקרה לבית המשפט אולם ההאשמות עדין עומדות נגדו. למרות כל זאת המחקר הושלם והאנסמבל לאמנות עכשויות הצליח לשחזר חלק מהחומרים ולהפיק את הסרט וגם ספר: המגיפה הצועדת – לוחמה ביולוגית ובריאות הציבור הגלובלית. הפרויקט הוא נסיון לערער על הסטטוס קוו הפוליטי במצבי משבר. הטענה המרכזית, הקשה כל כך לביסוס בזמנים של פרנויה המתוחזקת על ידי הממשלות (בייחוד לאחר פיגועי ה-11 בספטמבר), היא שהמימון של ממשלות למחקר בלוחמה ביולוגית מבוסס ברובו על הטעיה ועל טקטיקות של הפחדה. המחקר הוא בזבז נורא של כספי ציבור אשר היו יכולים להיות מופנים למחקר של מחלות כמו איידס אשר פוגעות במליוני בני אדם בשנה. את הטענה של האנסמבל לאמנות ביקורתית יש לראות כביקורת רחבה יותר על המדיניות הנוכחית של "המלחמה נגד הטרור" ואת הניצול של המשבר הנוכחי להפיית משאים למטרות הנוגדות את טובת הציבור. המקרה של סטיב קורץ הוא דוגמא מצוינת לכך – חוסר היכולת או הנכונות של הממשלה להבחין בכך שקורץ הוא אמן ולא טרוריסט מדגישה את מימד הפאניקה והפרנויה. בנוסף התפיסה של האמן כמי שאמור לייצר ביקורת על מבנים תרבותיים ופוליטיים אינה נפוצה דיה על מנת לאפשר את ההבחנה הנחוצה. על רקע מצב ענינים זה בולט המהלך של האנסמבל לאמנות ביקורתית כצעד אמיץ ביותר. הכוח של המגיפה הצועדת כביקורת על הממשלה החושפת את השימוש שלה בטקטיקות של הפחדה וניצול מסבירה אולי את תגובת הנגד הקיצונית ואת המעצר והחקירה של קורץ. אמן ביקורתי המעז לערער על מדיניות הממשלה בזמן משבר שאמור לייצר הגמוניה מחשבתית יכול להוות מטרד לא קטן.

עור ללא קורבנות – Tissue Cultur & Art

אורון כץ ויונת צור מגדלים מעיל חצי-חי בנסיון ליצור עור ללא קורבנות. הפרויקט מנסה להעלות את האפשרות של לבישת עור ללא הריגת חיה. יותר מכך, ברוב המקרים ברגע שמתחיל תהליך גידול התאים יש יותר מהם מאשר באורגניזם המקורי ממנו הם נלקחו. לדוגמא, תאי העכבר 3T3 שנפוצים מאוד במחקר המדעי ומשקלם נאמד בטונות כיום, מקורם מאותו עכבר בשנות ה-70. כלומר נוצר כאן מודל העושה שימוש בחיים מבלי לגרום למוות. הכוונה היא לא לנסות ולפתח עוד מוצר צריכה אלא להעלות את המודעות לשאלת הניצול שהחברה האנושית מבצעת ביצורים חיים אחרים. כך וצור מתארים את תפקידם כמי שמספקים מודלים או דוגמאות לעתיד אפשרי וכמי שמבצעים מחקר לגבי ההשפעות שיהיו למודלים אלו על התפיסה התרבותית שלנו את החיים. במובן זה יש למעבדה שהם מפעילים באוניברסיטת מערב אוסטרליה תפקיד ייחודי. הם מחזירים נוכחות של אמנים לתוך השדה המדעי ובכך מייצרים לו סדר יום שונה. במציאות בה השימוש שנעשה במחקר ביו-טכנולוגי, בהנדסה גנטית ובשדות מדעיים אחרים, והמידע הקשור לשדות אלו נמצא בשליטה של מדינות או תאגידים כלכליים, תביעת השותפות של Tissue Culture & Art במחקר ובהפצת המידע והנוכחות של אמנים בתוך תהליכי המחקר מסייעת לדמוקרטיזציה שלו ולחידוד של שאלות אתיות ופוליטיות שלא נשאלות בדרך כלל. הפרויקט מבוצע בסימביוטיקה: מעבדת המחקר השיתופית לאמנים ומדענים באוניברסיטת מערב אוסטרליה בשיתוף עם פרוץ' ארונסאלאם דהארמאראג'אן מבית הספר לאנאטומיה וביולוגיה ועם "וריקל" חברה המתחממה בהנדסת רקמות מפרת'.

בדמוקרסיות המערביות מתקיימת אוטונומיה של האמנות שבמסגרתה ניתן לאמן חופש פעולה רחב ביותר. אולם האוטונומיה האמנותית היא תוצר של אידיאולוגיה, ואי אפשר להתייחס אליה כאל שחרור ממחויבות פוליטית.¹ התרבות המערבית יצרה אמן המורם מן החברה שבה הוא חי. הפרדה זו, המשמשת כהגדרה חברתית-היסטורית ויחידה כלכלית, נשענה על תפישת האמן כגאון הפועל בבידוד. ההפרדה, המתבטאת ביצירת מעין אוטונומיה של האמנות, צמחה במקביל לבניית מדינת הלאום הדמוקרטית (כפי שזו נוצרה באירופה המערבית, ובמובנים מסוימים גם בישראל) ובמקביל לבניית חברת הצריכה הקפיטליסטית (כפי שהיא באה לידי ביטוי בארצות הברית).

האוטונומיה ממנה נהנית האמנות המערבית מובילה, ברוב המקרים, להתעסקות בשאלות פנים אמנותיות, המנותקות לעיתים מתהליכים חברתיים או היסטוריים המתרחשים סביבה. היא אפשרה לאמן חירות כמעט בלתי מוגבלת, ובכך עיקרה את האמנות מאלמנטים חתרניים שהיה בהם כדי לחתור תחת מערכות פוליטיות או כלכליות. ראוי לחשוב על תהליך יצירת האוטונומיה של האמנות כחלק משדה רחב יותר שבו מוסדרים יחסי הכוח בין השלטון לאזרח בחברה המערבית. פרדוקס החופש בחברה המערבית טמון בעובדה שעל מנת לזכות בחירות, בזכות לעבודה, לסעד, לתנועה וכדומה, על האזרח לוותר על חלקים נכבדים מחירותו תוך שהוא מכפיף את עצמו לתקנות החברה ולפיקוח השלטון. האזרח רשום ונמצא תחת מעקב כמעט בכל אחד מהיבטי חייו. מנקודת מבט זו כדאי לבחון את החופש האמנותי שמעניקה התרבות המערבית. האמנות מעוקרת מן האלמנט החתרני שלה, מהחופש

המוחלט, אותו חופש היכול לערער על יסודות החברה, בתמורה לחירות כמעט מוחלטת בכל הקשור להתעסקות בעצמי, בחופש הפרטי, בחופש הביטוי האישי.

גם בישראל נשמרת האוטונומיה של השדה האמנותי, והמדינה מממנת את היצירה האמנותית, גם כאשר זו אינה עולה בקנה אחד עם האידאולוגיה הלאומית, כחלק מתקציב המדינה. מבלי להתייחס כרגע לגודלו של התקציב ניתן לומר שלִישראל אינטרס ברור במימון "אמנות ישראלית"

ובהפצתה בעולם. גם כאן החופש האמנותי נתפש ככלי אידיאולוגי, המסייע בתעמולה הישראלית ומחזק את דימויה כ"דמוקרטיה היחידה במזרח התיכון". כלומר האמנות משרתת צורך מסוים של המדינה, ולכן משתלם לממנה.² הפרדוקס המובנה באוטונומיה האמנותית נשמר גם כאן: אשליה של חופש מאידאולוגיה המשרתת אידיאולוגיה.

קריאה אחרת של מקורות האוטונומיה האמנותית יכולה להיעשות באמצעות רעיון מצב החירום או המצב החריג, כפי שניסח אותו אגמבן.³ (Agamben) על פי קריאה מעין זו ניתן לראות את האמנות כפועלת במרחב שבו החוק מושעה. לאמנים מותר לומר ולעשות הרבה מעבר למה שמותר למגזרים אחרים בחברה, אפילו בזמן חירום – מותר, כל עוד האמנות אינה מערערת על המבנה החברתי, הקפיטליסטי או הלאומי; כל עוד היא משמרת את החד-ממדיות המקצועית של האמן כמי שעוסק אך ורק באמנות, ואינו פולש לתחומים אחרים.

במקביל לאמנות המתקיימת בתוך האוטונומיה האמנותית ומתוכה, התקיימה תמיד גם יצירה אלטרנטיבית שהתנגדה לכלכלת השוק של האמנות או לא יכלה לקחת בה חלק. בשנים האחרונות הופך שדה זה לזרם חשוב ביותר, שהפך את הסגת הגבול לאמצעי פעולה. אקט חציית הגבול, מעצם טבעו, מעורר תגובת נגד של החוק, של המדינה, של החברה. המשחק אל מול החוק, האקט הפרובוקטיבי והתגובה שכנגד, הם החוט המקשר בין הפרויקטים בתערוכה.

הפרויקטים השונים מדגימים כיצד הופך שדה האמנות הפוליטי – בעידן פוסט-פוליטי, בעידן של תפישת עולם דיכטומית בין תרבות לפונדמנטליזם,⁴ בין נצרות לאיסלם, בין טובים לרעים – לשדה שבו הדרך להשפיע היא באמצעות משחק עם החוק וסביבו; על ידי אימוץ טקטיקות של טרור, של ספקטקל, של גניבה. אם אנו מאמצים את תיאור החברה המערבית כחברת הספקטקל, כפי שתיאר אותה גי דבור (Debord), כחברה שהחליפה את המציאות בייצוג, את היחסים החברתיים בצריכה, חברה הנמצאת בעידן פוסט-

פוליטי, אזי הדרך לפעול ולהשפיע היא רדיקלית בהרבה. על מנת שלא להפוך לחלק מהתעשייה התרבותית, שלא ליצור עוד דימויים של התנגדות היכולים להיות מאומצים על ידי חברות פרסום, יש צורך לאמץ טקטיקות אחרות, המודעות לקושי שבייצור אלטרנטיבה בחברה המאמצת כל התנגדות להגמוניה ומנטרלת אותה. זהו מקומו של האמן כחובבן, כמי שמתנגד להגדרות

אוברמורגן – Lizvlx והנס ברנהארד – Vote Auction

Vote Auction היה אתר שהציע לאזרחי ארצות הברית למכור את הצבעתם לנשיאות למרבה במחיר במהלך מערכת הבחירות של שנת 2000 בין אל גור לג'ורג' בוש. האתר נבנה על ידי הסטודנט ג'יימס באומגרטר ונמכר להנס ברנהארד ו-Lizvlx באוסטריה. מספר מדינות בארצות הברית (מיזורי, ויסקונסין, אילינוי, אריזונה, נבדה, קליפורניה, מסצ'וסטס, ניו יורק) הוציאו צווי מניעה או צוי הפסקת פעילות בטענה לסחר לא חוקי בזכות ההצבעה. פעולות אלו הובילו לסגירה של שני אתרים (voteauction.com ו-vote-auction.com). התובעת הפדרלית ג'אנט רינו, ה-FBI וה-NSA חקרו את המקרה כדי לוודא את היושר של הליך ההצבעה בבחירות. הפרויקט היה סאטירה שביקרה את הקשר בין הון לשלטון. כותרת המשנה שלו היתה: "מקרים את הדמוקרטיה והקפיטליזם אחד לשני". התגובה המשפטית שזכה לה היתה קשה ולעיתים בלתי חוקית. נטוורק סולושיינס (תאגיד פרטי השולט על כל הדומיינים של .com, .net, .org) סגר את הדומיין vote-auction.com ללא כל אזהרה או הסבר זמן קצר לאחר ההתקפות של מזכיר מדינת קליפורניה ולאחר שהוגשה תביעה בגין זיוף בחירות בשיקגו. הפרויקט מבקר את המימון התאגידי של מועמדים לבחירות ואת הקשר הון-שלטון, האתר מדגיש את הדרך בה תאגידים כלכליים רוכשים זכויות הצבעה ללא הפרעה במסגרת מימון מועמדים. המשפטן פרופ' ימין רסקין אמר על הפרויקט "פתחנו שיטה בה זה בסדר לקנות בחירות ועדיין אנחנו נאחזים איכשהו בפנטזיה שיש משהו בלתי מוסרי ברכישה כזו כשהיא נעשית על בסיס אינדיבידואלי". הקמפיין המשפטי והתגובה המהירה של מערכת המשפט בארצות הברית, מחדדות את הקביעה הזו. הקלות בה ניתן היה לפעול נגד הפרויקט ולסגור את האתר מציגה את סדר העדיפויות של הדמוקרטיה האמריקאית בגלוי וחושפת את מי היא באה לשרת. הקשר הגלוי כיום בין בעלי הון למועמדים בבחירות אינו נתפש כסכנה לדמוקרטיה, לשלטון החוק ולנקיון הליך הבחירות. בתגובה לצעדים שנקטו נגד הפרויקט הדומיינים voteauction.com – vote-auction.com הופצו בשרתים ברחבי העולם. הפרויקט נתמך על ידי RTMark אשר מטרתו העיקרית היא לפרסם ולידע את הציבור לגבי ניצול של ההליך הדמוקרטי על ידי תאגידים ולתמוך בפרויקטים אשר פועלים נגד תאגידים.

אוברמורגן – Lizvlx והנס ברנהארד – מחולל צוי מניעה

מחולל צוי מניעה היא תוכנה אשר מאפשרת הפקה של צוי מניעה על מנת להכריח אתר להוריד את תוכנו מהרשת. מחולל צוי המניעה הוא ממשק אמין ויעיל המסיע ליצור דרישת הפסקת פעילות אישית אשר נשלחת באופן אוטומטי לאדמיניסטרטורים של הדומיין, לבעלי האתר ולמספר עיתונאים על מנת ל"גייס" אותם לתמיכה במשפט הציבורי. הפרויקט המוצג כ"שותפות האינטרנטית נגד תוכן אינטרנטי" הוא תגובה סאטירית לפעולה דומה שבוצעה נגד אוברמורגן בעקבות פרויקט Vote Auction אשר הציע לאמריקאים למכור את זכות ההצבעה שלהם למרבה במחיר. העבודה מציגה בצורה צינית את הקלות בה ניתן לפגוע בחופש הדיבור באינטרנט על ידי הוצאה של צווי מניעה ועל ידי ניצול של משבר המלחמה בטרור והביטחון הלאומי ככיסוי לפגיעה בזכויות יסוד.

ההתמקצעות של החברה הקפיטליסטית. זהו המקום של האמן כפונדמנטליסט, לא בתוקף אמונה דתית, אלא כמי שבאמת מאמין. זהו המקום של האמן כפושע, כוונדליסט, כגנב. האמן מאמץ את כל ההגדרות המאיימות על הסדר הטוב בחברה הקפיטליסטית על מנת לייצר הפרעה, התערבות או ספקטקל.

יש לבחון כיצד מתמודד הממסד התרבותי-פוליטי עם פעילות אמנותית שאינה עולה בקנה אחד עם המטרות שבשמן הוענקה האוטונומיה האמנותית. בברית המועצות הדרך לשלוט באמנות וביצירה התרבותית הייתה פיקוח הדוק וענישה. כך, אף שבשנים הראשונות נחשבו זרמים

שונים של האוונגרד לרצויים כיוון שאימצו את רעיון מחויבותו של האמן למטרות הפרולטריון, הרי במהלך שנות השלושים של המאה העשרים כבר נאסרה כל יצירה אמנותית שלא עלתה בקנה אחד עם אמות המידה של הריאליזם הסוציאליסטי. במערב, ההתמודדות עם האוונגרד ועם אמנות פוליטית המערערת על ההגמוניה הקפיטליסטית, הבורגנית או הלאומית, הייתה שונה. מצד אחד, האמנות נהנתה מחופש יצירה כביטוי לעליונות המוסרית ולחופש הביטוי של המערב. מצד אחר, רעיונות שונים של האוונגרד אומצו על ידי התקשורת והתעשייה והפכו לסחורות, למותג של

חופש ושל מקוריות. כך הובטח שרעיונות אלה יעוקרו מתוכנם, ונותרה רק מעטפת חיצונית, הכוללת את האופנה של המהפכה ללא הפוטנציאל המהפכני שלה.

לאחר נפילת הגוש הקומוניסטי ובמהלך שנות התשעים חלה תפנית חדה יותר בכלכלת השוק לכיוון הגלובליזציה. הכלכלה הגלובלית יצרה שוק גלובלי של צרכנות, שבתוכו תעשיית התרבות מתקיימת לצד תעשיות אחרות. סמלים של התנגדות או של רדיקליות פוליטית, הפכו לכוכבים של מסעות פרסום, וכמעט כל היבט של התרבות המערבית הפך לחלק מהחברה הצרכנית. כבר בשנות השישים תיארו הסיטואציוניסטים את המציאות בחברה הקפיטליסטית ככזו ההופכת כל

חויה או יצירה לסחורה. הם ניסו ליצור כלים חדשים להתמודדות עם המציאות הצרכנית, מתוך הבנה כי בעולם שבו החשיפה לדימויים ויזואליים כה רבה, על האמנות לחשוב מחדש על הכלים שלה. השפעתם מורגשת עד היום, והיא מבוססת על רעיון הסגת הגבול – חדירה לטריטוריה אסורה, כזו שאינה מיועדת לאמן או לאזרח, על מנת לייצר פרובוקציה או שינוי משמעות. הסגת גבול היא כלי המאפשר לעורר תגובה מהצד הנגדי, לחשוף את גבולותיו.

החשיבה המחודשת לגבי אמנות המחויבת פוליטית ואקטיביזם במציאות של כלכלה קפיטליסטית גלובלית משנה גם את התפישה לגבי האוטונומיה של האמנות בחברה המערבית. מהממסד האמנותי נשאלות שאלות לגבי הכדאיות

אוברמורגן – Lizvix והנס ברנהארד יחד עם אלסנדרו לודוביקו ופאולו סיריו – גוגל יאכל את עצמו-GWEI

מטרת האתר של GWEI היא "לחטוף" הקשות מאנשים שמחפשים מידע לגבי שיווק אינטרנטי ועסקים באינטרנט, ולפתות אותם ללחוץ על מודעות של גוגל. בכל פעם שמישהו לוחץ על מודעת טקסט של גוגל, GWEI מקבל מיקרו-תשלום, אשר מושקע במויות גוגל, כלומר גוגל ייקנה לאט-לאט על ידי מערכת הפרסום שלו עצמו. המטרה היא להשתלט על גוגל ולהפוך את הבעלות עליו לקהילתית – גוגל להמונים. הפרויקט מהווה ביקורת למונופול ההולך וגדל של גוגל על המידע ברשת וניסוי ב"כלכלת ההקשה" הגלובלית בו זמנית. הוא מנסה לערער את מערכות הפרסום האינטרנטיות על ידי הפיכתן למודלים סוריאליסטים של כלכלת-הקשה. היכולת לשבור את המונופול של גוגל על המידע האינטרנטי היא לא דרך תחרות אלא על ידי שימוש בטקטיקה של פריזיות. שימוש במערכות הקימות לצרכים אחרים שמטרתו למוטט אותן.

אוברמורגן – Lizvix והנס ברנהארד יחד עם אלסנדרו לודוביקו ופאולו סיריו – אמאזון נואר

הצוות של אמאזון נואר גנב ספרים המוגנים בזכויות יוצרים מחנות הספרים המקוונות אמאזון על ידי שימוש בטכנולוגית רובוט נודניק שתוכנתה על ידי פאולו סיריו. הרובוטים של אמאזון נואר שיחקו עם אפשרות ה"חפש בתוך הספר" של אמאזון עד שזו נכנעה ומסרה את הספרים המוגנים במלואם. הפעולה בוצעה על ידי שליחת 5000-10,000 בקשות לספר. לאחר מסירת המידע הוא הועבר לפורמט PDF. אמאזון ארה"ב, בריטניה, גרמניה וצרפת היו המטרה. במהלך ההתקפה הם שינו חלק מאפשרות החיפוש בתוך הספר כדי להגן על זכויות היוצרים מבלי לפתור את הבעיה. יותר מ-3000 ספרים הורדו מהאתר של אמאזון בין אפריל לאוקטובר 2006. ביולי 2006 אמאזון ארה"ב ואמאזון צרפת איימו במשפט והעניין הוסדר מחוץ לבתי המשפט באוקטובר 2006. אמאזון קנו את התוכנה של אמאזון נואר בסכום הנותר חסוי. הפרויקט נועד לשאול שאלות יסודיות בנוגע לזכויות היוצרים המוחזקות על ידי אמאזון ולהפיץ העתקים של ספרים בחינם. כאשר נכסי תרבות עוברים הפרטה השימוש בתוכן תרבותי מפסיק להיות זכות והופך לעסק. הכוונה המקורית של הפרויקט היתה להצליח להוריד את כל 150,000 הספרים בהם ניתן "להציץ" באמאזון ואחר-כך להמשיך ולהשתמש באותה הטכנולוגיה כדי לגנוב ספרים משרות ההדפסה של גוגל.

הפילם נואר והאקספרסיוניזם הגרמני היוו את הבסיס לאסתטיקה של הפרויקט האקטיביסטי. הוא הוצג כעלילה בה הרעים (אמאזון נואר) גונבים מהטובים (אמאזון) אולם כאן, בניגוד למסורת של הפילם נואר, הטובים מנצחים והרעים בוגדים במטרתם ומוכרים עצמם.

הכלכלית שלה בתוך השוק הגלובלי, בעוד האמנים מנסים להגדיר את גבולותיה על ידי אימוץ טקטיקות חדשות. אולם, הערעור על התפישה ההומוגנית של האמנות מגיע גם משדה תרבותי שלם שאינו קיים בשוק האמנות כיוון שאינו עסוק בייצור סחורה תרבותית סחירה – בין מבחירה אידיאולוגית ובין מכורח אילוצי היומיום. שדה תרבותי זה הופך היום להיות רלוונטי מתמיד, ומערער על גבולות השדה האמנותי ועל האוטונומיה האמנותית. ההתפתחויות הטכנולוגיות,

בייחוד בתחום התקשורת הגלובלית, מאפשרות לתופעות תרבותיות אלו לחרוג מן המסגרות המקומיות ולהפוך לתופעות גלובליות, המתקיימות מחוץ למרכזי הכוח של השוק, והשפעתן חורגת הרבה מעבר לגבולות הקהילה שבה נוצרו. השפעותיהם של הכלים, שאימצו הסיטואציוניסטים וקבוצות אוונגרד אחרות החל משנות השישים של המאה העשרים, מהוות בסיס לפעילות זו, ומחזירות טקטיקות פעולה קודמות למציאות ימינו שבה הן רלוונטיות הרבה יותר.

האוטונומיה האמנותית החדשה, מתחילה להיבנות מתוך מגוון הפרקטיקות של קבוצות אמנים ואקטיביסטים, אינה נסמכת

על עיקרון האמן הבודד, המנותק, אלא על ביקורת של החברה על מבניה הכלכליים והפוליטיים. זו אינה אוטונומיה המייצרת אמנות או מושתתת על פרקטיקה אמנותית, אלא אוטונומיה המנצלת את האמנות כדי לעסוק בפוליטיקה, בכלכלה, במדע ובחברה. זוהי אוטונומיה שאינה ממוקדת ביצירת בידול חברתי בין האמן לסביבה, אלא מאפשרת את השתתפותו הפעילה של האמן בסביבתו, ובכך – את הפיכת אחריותו לחברה שבה הוא חי לעניין מעשי. האוטונומיה מאפשרת לאמנים לעשות שימוש באמנות כדי לערער על כל תהליכי החשיבה והייצור הפוליטיים, הכלכליים, התקשורתיים, המדעיים והטכנולוגיים. האוטונומיה האמנותית מעוצבת על-ידי תאי פעולה, על-ידי קבוצות עבודה המצויות בתוך "גוף" הפוליטיקה והכלכלה הגלובליות ובתוך הרשתות

הגלובליות. אלו פועלים לעתים כמעין וירוסים המשבשים את הפעולה החלקה והשקטה של זרימת ההון, ולעתים הם מנצלים את הפרצות שבה. טווח הפעולה שלהם כולל הצעה של מודלים מעשיים ותיאורטיים לאלטרנטיבה כלכלית-פוליטית ומגיע עד כדי ונדליזם ופריצה. החופש של האמנות, שערכו נשמר כמורשה, מאפשר "עשיית" פוליטיקה, כלכלה, מדע, כסף, אך לא בשירות ההיגיון של הקפיטל או של הלאום, אלא על מנת להציע מודל לשינוי חברתי.

בתערוכה מוצגת יצירה תרבותית מקבילה המערבת הומור, ניצול של המדיה, פלישה, האקינג (hacking), פריזיטיות, השתלטות על מרחבים ציבוריים, מניפולציה של שפה ויזואלית, החדרת וירוסים, גניבת מידע, הפרת זכויות יוצרים ועוד. מסגרות בלתי רשמיות ובלתי מאורגנות פועלות לצד

הכומר בילי

הכומר בילי (בילי טאלן), והכנסייה של הפסקת הקניות מאמינים שאנחנו חיים בחברה צרכנית המשחיתה את נפשנו ואת זהותינו. אנו קונים על סמך תדמיות ולא על פי צרכים ובכך נותנים לתאגידי הענק לשלוט בנו בדומה לדרך בה שלטה בחברה הכנסייה הקאתולית בעבר. על יד שהם מכתיבים לנו מה כדאי לקנות, ויותר מכך מה אנחנו רוצים, "התאגידים אחראים למותו של האל יותר מאשר פוליטיקאים ליברליים". הכנסייה של הכומר בילי הם חנויות הענק ורשתות הקניות, בתוכן הוא מטיף להפסקת הקניות, על ידי השתלטות שלו ושל חברי הכנסייה על חללי הצרכנות הענקיים. טקטיקת ההשתלטות מייצרת נוכחות של חברי הכנסייה בתוך מרכזי הקניות ורשתות בתי הקפה ותופסת מקום של לקוחות משלמים. בשלב שני נכנס הכומר ומטיף את הדרשה שלו לקהל המורכב מחברי הכנסייה ומהלקוחות. ההשתלטות מחזירה את החלל התאגידי אל הציבור ומעוררת שאלות לגבי חלל ציבורי בנוסף להתנגדות לצרכנות תאגידית. הכומר המטיף בתוך שטחים בבעלות תאגידית מייצר בהם נוכחות המתאימה לשטחים ציבוריים, כמו פינת הנואמים בהייד פארק, ופותח אותם להתנהלות ביקורתית.

המוסד לאוטונומיה יישומית

המוסד לאוטונומיה יישומית נוסד בשנת 1998 כארגון למחקר ופתוח טכנולוגי המוקדש למטרות הגדרה עצמית של אינדיבידואלים וקולקטיבים. המטרה היא ללמוד את הכוחות והמבנים המשפיעים על ההגדרה העצמית ולספק טכנולוגיות המרחיבות את האוטונומיה של הפעילות האנושית. בין היתר עוסק המוסד ברובוטיקה מחאתית. זהו תהליך עבודה ומחקר אשר הופך את היחסים המסורתיים בין רובוטים לבין מבני כוח וסמכות על ידי פיתוח של רובוטים אשר מתאימים לצרכים ולתקציבים של כוחות התנגדות תרבותית. פרויקטים כמו "האח הקטן" ו"כותב הגרפיטי" הופכים את הקשרים המסורתיים בין תהליכי מחקר למרכזי כוח. הם מאפשרים לאנשים לחלוק את דעותיהם עם הקהילה בה הם חיים ומהווים דוגמה לשימושים הפוטנציאליים הקיימים בטכנולוגיות חדשות. "מחקרים הוכיחו שכמעט במאה אחוז מהמקרים, אזרח מן השורה יקח חלק באופן רצוני באקטים ונדליסטים, אם תנתן לו האפשרות לעשות זאת דרך טכנולוגיה רובוטית" ההבחנה הזו באה להדגים את הפוטנציאל החברתי הטמון בטקטיקות של רובוטיקה מהופכת בה משתמש המוסד לאוטונומיה יישומית. הפרויקט iSee הוא פרויקט לטלפונים סלולריים המבוסס על עדכונים בזמן אמת של מאגר מידע בו יכולים המשתמשים להציע מסלולי הליכה עם הכי פחות חשיפה למצלמות מעקב ומעגל סגור. בזמן משבר קל ביותר לתרוץ כל הגברה של אמצעי בטחון ומעקב מבלי לספק הוכחות ליעילותם. הדבר היחיד שאמצעים אלו עושים בודאות הוא הגבלת החופש והפרטיות של האזרח בשטחים הציבוריים. פרויקטים המבקרים את מדיניות הביטחון והמעקב נחוצים במיוחד בזמן של משבר אשר מועצם על ידי השלטונות (בעיקר בעקבות פיגוע

קולקטיבים, שהגדרות העיסוק שלהם חורגות בהרבה מגבולות האוטונומיה התרבותית, כפי שאנו מכירים אותה. האמנות שהם מייצרים מתרחשת ברחוב, בבתים, באינטרנט, בבתי הספר, במרחב הציבורי, במערכות המחשב של תאגידים. כך קורה שבמקביל לחשיפת האינטרסים, המעצבים את האוטונומיה האמנותית כמרחב שמטרתו לייצר סוג מסוים של אמנות שאינה מערערת על חלוקת ההון או על האידיאולוגיה הלאומית, אי אפשר להתעלם מן האלטרנטיבה הנוצרת ומציעה אוטונומיה מסוג חדש.

חללי המרכז הישראלי לאמנות דיגיטלית יהפכו במהלך התערוכה למרכז למידה פתוח. יוצגו בהם פרויקטים, הרצאות, סדנאות, סרטים וטקסטים של פרויקטים, המנצלים את האוטונומיה האמנותית כדי לחצות את גבולות השדה האמנותי ולעשות פוליטיקה, כלכלה, מחקר מדעי, לגנוב מהסופרמרקט, לקנות זכויות הצבעה ועוד ועוד.

פרויקטים עכשוויים והיסטוריים, בינלאומיים ומקומיים – כולם בוחנים את הפעולה האמנותית כחלק מאקטיביזם הממוקד בהתערבות פעילה בחברה. השאלה המרכזית המקשרת בין כל העבודות היא שאלת היחס לחוק ויחסו של החוק. בהיעדר סמכות מרכזית, כמו זו שייצגה הכנסייה במאות קודמות, תופשת הביורוקרטיה של החוק את מקום האלוהות. החוק הביורוקרטי – ובהקשר זה גם התקנות לשעת חירום – נועד להסדיר את היחסים החברתיים. המרידה מול החוק, הערעור על סמכותו, ניצול הפריבילגיות שהוא מעניק – כל אלו הם הבסיס לפעולותיהם של האמנים המשתתפים בתערוכה. כתופעה חברתית מעניין לבחון את יחסן הנבדל של חברות שונות למערכת החוקית ואת היכולת לעשות "קיצורי דרך" אל מול החובה החוקית. יש המשוייכים את התרבות הישראלית, הנוטה "לעגל פינות" ו"לקצר תהליכים" בכל הקשור לפרוצדורות ביורוקרטיות, למסורת חוקית שונה, שאינה מבוססת על מערכת חוקים ועל תקנות ביורוקרטית. היהדות יצרה מערכת חוקים, שלא נועדה להסדיר את היחסים

קונגלומקו מדיה נטוורק - CMN

CMN הוא קולקטיב של אמני מחשב, מתכנתים ומפיקי תרבות אשר עובדים במסורת ההאקינג כדי לחבל בפועלתה של "המכונה התאגידית". חברי הקבוצה מפוזרים בארצות הברית, בריטניה והאיחוד האירופאי. על ידי ניצול והרחבה של הפוטנציאל המצוי באינטרנט בכל הקשור להעתקה, רכישה, דגימה וסינון CMN מבקשים ליצור פרויקטים הבוחנים את האפשרויות של הביקורת והפרשנות החברתית וליצור אקטיביזם בסביבת הנטוורק והטכנולוגיה.re-code.com היה אתר אינטרנט שאפשר למשתמשים בו להכניס מידע על מוצרים שהם רכשו לתוך מאגר מידע שהיה פתוח לציבור. המידע כלל את שם המוצר, את היצרן, החנות, את מספר הבר-קוד, המחיר ואת חומרי האריזה. המאגר אפשר למשתמש לייצר בר-קוד חדש למוצר עם המחיר הרצוי לו. מדריך ויזואלי, שלב אחר שלב, המחיש כיצד ניתן להשתמש בבר-קוד החדש על מוצרים קיימים, הוצג גם הוא באתר.

שרותים זמניים

שרותים זמניים היא קבוצה של שלושה אנשים: ברט בלום, סאלם קולו-ג'ולין ומרק פישר. הם מתבססים על הרקע והעניין המגוון שלהם כדי לייצר תערוכות, אירועים, פרויקטים ופרסומים. העבודה שלהם מייצרת סטואציות חברתיות דינמיות וחללים לדיאלוג. ההבחנה בין אמנות לפעולות אנושיות יצירתיות אחרות אינה רלבנטית לפעילות של Temporary Services. הם מתרכזים בהוצאה עצמית לאור ובמציאה של חללים וקהלים משתנים לפרויקטים שלהם.

הסוכנות לטרור תרבותי- רייצ'ל בייקר והית' בנטינג

הסוכנות לטרור תרבותי היא סוכנות למימון המחויבת לתמיכה בערעור על רכוש וייצוג. הסוכנות הופכת את הנשק היעיל ביותר של אויביה, כלומר את היכולת להשקיע, כנגדם. הסוכנות מספקת תמיכה כספית טקטית לקבוצות ולחידים לוחמניים, מתוך הקרן. קרן המימון היא אמצעי גמיש אשר יכול להיות נגיש בצורה מיידית באזורי סכסוך עם "קפיטליסטים פונדמנטליסטים". על פי הסוכנות ניתן להגדיר טרור תרבותי כמתקפה נגד מערכות משמעות דומיננטיות ויכולתן להגדיר את המציאות בתוך תחומי התעמולה והדיסאינפורמציה שלהן. אמנים ויצרני תרבות נאלצים לבחור בין מסלול בתוך קטגוריות ההתמסחרות של הקפיטל, לבין פשע וטרור. הסוכנות לטרור תרבותי מחויבת לתמוך באנשים ובארגונים אשר מוגדרים, או אשר יוגדרו בעתיד, כטרוריסטים.

פרויקט אטול - פאקט סיסטמס - I-TASC

פרויקט "אטול" מתכן לבנות ולשגר מערך של שני נאנו-לוינים עם יכולת אגירה ושיגור של תקשורת ברזולוצית ביניים וחישה מרחוק מולטי ספקטרלית. הלויין ישרת את מערך האמנות והמדע הבין קוטבי LADOMIR ANTARCTIC ואת הבסיס הארקטי של מקרולאב mkVII. הפרויקט מוצג לראשונה במרכז במסגרת התערוכה "רדיקלים חופשיים". התצוגה כוללת את הרקע של המחקר החוקי ואת הנתוח של האמנות הבינלאומיות הרלבנטיות לפרויקט: האמנה נגד ניסויים גרעיניים בחלל (1963), האמנה על עקרונות הפיקוח על פעילויות של מדינות במחקר ושימוש בחלל (1967), ההסכם לחילוץ אסטרונאוטים, להחזרת אסטרונאוטים והחזרת אובייקטים ששוגרו לחלל (1968), ההסכמים הקשורים ללויין התקשורת הבינלאומי אינטלסלט (1971), ההסכם הבינלאומי בדבר הזכות לתביעת נזיקין שנגרמו על ידי עצמים בחלל (1972) ועוד. פרויקט אטול ומקרולאב מתמקדים במחקר של השדות הבאים: טכנולוגיות תקשורת, הגירה ומערכות אקלימיות. שדות אלו נחקרו ומופו על ידי המשתתפים במקרולאב דרך ההבטים הפיזיים, הפסיכולוגיים, החברתיים, הפוליטיים והאמנותיים שלהם. מקרולאב היא מכונת עבודה תהליכית אשר נמצאת בתהליך פתוח מתמיד. היא כוללת סביבת עבודה מודולארית, חיישנים, מערכות להפקת אנרגיה, מזון, תקשורת, רשתות, הפקה ופרזנטציה. המעבדה הניידת, הפועלת כבר למעלה מעשור, תבנה שתי תחנות קבע בקוטב הצפוני והדרומי. הלויין המתוכנן ישוגר לחלל בשנת 2010.

החברתיים בתוך ישות מדינית, אלא להגדיר את גבולות השבט, את הקבוצה האתנית כחלק ממיעוט.⁵ היהדות, כמי שפעלה תמיד מעמדת הדרה, עמדה של מי שהוא הומו סאקר (**Homo Sacer**), מקיימת יחס אמביוולנטי לחוק המדיני, ומכאן גם הפוטנציאל המהפכני הגלום בה. איך קורה, אם כך, שדווקא בישראל האוטונומיה האמנותית מייצרת פעילות רדיקלית כה זעומה, כמות כה מעטה של ערעור על הביורוקרטיה ועל החוק?!

הערות

¹. נהוג לראות באוטונומיה של האמנות המערבית היפוך לאמנות הפוליטית המגויסת של הגוש המזרחי ועל המדינות הקומוניסטיות, כפי שזו באה לידי ביטוי בריאליזם הסוציאליסטי בברית המועצות. חירותו של האמן נתפשת כשחרור מוחלט ממחויבות פוליטית, בניגוד לאמנות בברית המועצות, שהייתה נתונה לפיקוח ממשלתי ונתפשה במערב ככלי תעמולתי. הדמוקרטיה המערבית, בהימנעה מהתערבות ישירה ומפיקוח הדוק, ידעה תמיד לטשטש את הממד התעמולתי של היצירה התרבותית. אולם, כפי שכתב מקס קוזלוב (Kozloff) במגזין **ארט פורום** במאי 1973 ("ציור אמריקני בזמן המלחמה הקרה"), האמנות המודרנית, ובמיוחד האקספרסיוניזם המופשט, שנתפשו כא-פוליטיים ורוב האמנים שיצרו אותם היו בעלי נטיות פוליטיות שמאלניות, היו ביטוי לרטוריקה של העליונות האמריקנית, בכך שהיו סמל להישגיות ולביטחון עצמי, לחופש אמנותי, לאמנות שביטאה גאונות ללא מעצורים ויצרה סמלי חופש בני-צריכה. קוזלוב מתאר כיצד ה-CIA, שהכיר בכוח התעמולתי של מוצרי אמנות אלה, החל "לייצא" אותם ברחבי העולם באמצעות המועצה הבינלאומית של המוזיאון לאמנות מודרנית (International Council of the Museum of Modern Art), כסחורה במאבק לדומיננטיות אמריקנית כנגד האיום הקומוניסטי. [http://64.241.242.253/p/articles/mi_\(m0268/is_9_41/ai_101779145](http://64.241.242.253/p/articles/mi_(m0268/is_9_41/ai_101779145)

טל אדלר – מפלגת פתק

פרויקט "פתק" שם לו כמטרה לרוץ לבחירות לכנסת ישראל. הרעיון היה להשתמש בחוק למימון מפלגות על מנת להריץ רשימה לכנסת ולקבל זמן שידור במסגרת שידורי התעמולה בטלוויזיה וברדיו. פרויקט "פתק" פעל בכמה מישורים: בעולם האמנות, בפוליטיקה הישראלית, באינטרנט ובצורות שונות של תקשורת המונים, פרסום והפצה. "פתק" זיהה את קמפיין הבחירות בישראל כפלטפורמה רבת-עוצמה שעליה ניתן להעמיס תכנים ומעשים הקוראים תגר על תפיסות מקובלות באשר לתפקידה ופעולתה של הפוליטיקה ובאשר ליחסי הכוחות והגומלין שבין פוליטיקה ואמנות, ממסד ותרבות, ממשל וחתרנות. פרויקט "פתק" מבלבל את היוצרות, ומשתמש בחוקי משחק הלקוחים ממערכות הפוליטיקה, האמנות, הממסד, האנרכיזם, הכלכלה, האינטרנט, הדת, תקשורת ההמונים והאקטיביזם ובודק את תקפותם והשפעתם של החוקים בעודו מיישם ומטמיע אותם במערכות האחרות. "פתק" עושה פוליטיקה ואמנות, הוא נכנע למערכות ונלחם בהן.

אריאל שלזינגר – מדפסת גרפיטי לכל ילד!

מדפסת גרפיטי לכל ילד הוא פרויקט המיועד למחקר ופיתוח של מדפסת גרפיטי - "טכנולוגיה שתחולל מהפכה בדרך בה אנו מחנכים את ילדי העתיד!" אריאל שלזינגר עוסק בהמצאות ובבניה עצמית של מכשירים ומתקנים שונים. בתערוכה תוצג מדפסת הגרפיטי שבנה שמאפשרת לרסס כתובות על פי טקסט שמוזן לתוכה. במהלך התערוכה תתקיים סדנה שתעסוק בשימוש בחומרי צריכה יומיומים לפיתוח המצאות לשימוש עצמי ובמהלכה יבנו המשתמשים מדפסת גרפיטי פועלת.

חוטפי המרחב

קבוצה של אנארכיטקטים אשר נלחמת בהסגת הגבול הכוחנית של מוסדות, תאגידים ומתכנני ערים לתוך המרחב הציבורי. הקבוצה מתנגדת לדרך בה המרחב הציבורי מועבר לשליטת תאגידים והופך לחלל ליצירת רווח. הם מתנגדים לדרך בה הציבור נחשף למערכות שליטה ומעקב בשרות מי ששולט במרחב הציבורי. מתנגדים להריסת הקהילה והתרבות המקומית בשם ההתפתחות הכלכלית. בפעולותיהם הם מעלים את המודעות לנושאים הללו ומשנים את הדרך בה ישתמשו ויתפשו בעתיד את המרחב הציבורי. בשורה של פעולות והתערבות ישירה נשברות היררכיות בתוך החלל הציבורי והבעלות הציבורית נתבעת בחזרה. אחת הפעולות הראשונות שהקבוצה עשתה הייתה חטיפה של קרון בקו המעגלי ברכבת התחתית של לונדון. מאז הם הרחיבו את פעולתם אשר כוללת הקמה של "חוות עירוניות" וגם תכנון וייצור של "ציוד לחוטף".

שחקני מצלמות המעקב

שחקני מצלמות המעקב התחילו לפעול במחאה על השימוש הנרחב במצלמות מעקב במרחב הציבורי. שימוש זה פוגע בזכות החוקתית לפרטיות. הקבוצה מבצעת מחזות שנכתבו במיוחד והותאמו לביצוע מול מצלמות מעקב. דרך הנראות וההופעה הציבורית שלהם, דרך הכיסוי התקשורתי לו הם זוכים ודרך אתר האינטרנט שלהם הם מנסים לערער על התפישה המקובלת לפיה רק אלה "שאשמים במשהו" מתנגדים לצפייה בהם דרך מצלמות. הקבוצה קמה בניו-יורק בשנת 1996 על רקע הגידול המשמעותי באמצעי מעקב אלקטרוניים במרחב הציבורי כחלק מהמלחמה של העיר בפשיעה. מאז הנחיצות של הפעולה רק גברה לאור התגברות אמצעי המעקב והצפייה לאחר פיגוע ה-11 בספטמבר. כך לתירוץ של מאבק בפשיעה התווסף הצורך במלחמה בטרור שפוגע וחדר יותר ויותר למרחב הציבורי.

2. בהקשר זה מעניין לבחון את נוסח ההסכם שחותם אמן מול משרד החוץ, כאשר האחרון מסייע לו במימון נסיעתו לחו"ל. בהסכם זה מוגדר האמן כנותן השירות, והמדינה – כצד המקבל.

³. ג'ורג'יו אגמבן טוען כי מצב החירום הפך, במחצית השנייה של המאה העשרים, ובמיוחד לאחר ה-9/11, לדרך השלטון המקובלת בדמוקרטיות מערביות רבות. המצב החריג הוא המצב שבו תקנות לשעת חירום מבטלות את המבנה הדמוקרטי ומקנות לרשויות המבצעות סמכויות יוצאות דופן. תקנות אלו מטרתן להגן על המבנה החברתי אל מול איום חיצוני תמידי. התוצאה היא מערכת המזינה את עצמה ואינטרס לקיומו המתמיד של איום המצדיק את מצב החירום ואת העברת הסמכויות שבחסותו. ראו: Giorgio Agamben, **State of Exception**, trans. Kevin Attell (Chicago: University of Chicago Press, 2005).

⁴. סלבוי ז'יז'ק (Žižek) מפריד בין אמונה כחלק מהתרבות לבין פונדמנטליזם: "... מהו סגנון חיים תרבותי אם לא העובדה שעל אף שאיננו מאמינים בסנטה קלאוס, בכל זאת בכל דצמבר מוצב עץ אשוח בכל בית, ואפילו במקומות ציבוריים?..." תרבות' היא השם לכל אותם דברים שאנו מקיימים מבלי שנאמין בהם באמת... האין זו הסיבה לכך שאנו פוטרם בביטול את המאמינים הפונדמנטליסטיים כ'ברברים', כאנטי תרבותיים... שכן הם מעיזים להתייחס ברצינות לאמונותיהם?", ראו: סלבוי ז'יז'ק, **הסובייקט שאמור להאמין: הנצרות בין פרברסיה לחתרנות**, תרגום: דבי אילון (תל אביב: רסלינג, 2003), עמ' 13.

⁵. ז'יז'ק (לעיל הערה 4), עמ' 134.

שואבי האבק

שואבי האבק הם קבוצה של אמנים ואקטיביסטים המשתמשת בטקטיקות יצירתיות, חוקיות ולא חוקיות, אשר מבקשות ליצר הפרעה לריכוזי כוח ולנסות ולמנוע את ההתמוטטות של כדור הארץ. לצורך כך הקבוצה עושה מייצגים, התערבויות, פעולות, התקוממויות, מתיחות, מייצבים, וידיאו, אתרי אינטרנט, פרונטציות, תכניות חינוך ועוד.

System 77 – ריגול אזרחי נגדי
עיניים בשמים – דמוקרטיה ברחובות

CCR S-77 היא מערכת טקטית עירונית לריגול נגדי עבור כלי טיס ללא טיס הנשלטים מהקרקע ואמצעים לניטור של שטחי ציבור. המלחמה העכשווית עוברת משדות הקרב הקלאסיים אל סכסוכים קטנים בהיקפם המתרחשים בתוך החברות הדמוקרטיות הקפיטליסטיות בהן הבטחון נמצא גם הוא בשלבים שונים של הפרטה ושליטה תאגידית. על מנת לאזן את הכוח הנמצא בידי המדינה / הכוחות הכלכליים יש צורך בחינוך של הציבור הרחב בטכנולוגיות של מעקב ושליטה ובמתן נגישות אליהן. לאור ההפרה הבוטה של זכויות אדם ואזרח במרחבים הציבוריים של הדמוקרטיות המערביות, החברה האזרחית המתגוננת צריכה לנצל את הטכנולוגיות המתקדמות של פיקוח ושליטה בפשיעה ושל מיפוי וייצוג מרחבי של סכסוכים. יש צורך במתן כלים להגנה עצמית ולהערכת סיכונים לידי אזרחים עצמאיים על מנת לאפשר להם להתמודד עם המגמות המתחזקות של הפרת זכויות במרחבים ציבוריים. מעקב וניתוח של מידע גיאוגרפי מאפשר ניתוח של פריסת כוחות עוינים לציבור באזורי סכסוך בין המדינה לאזרחים. אמצעי מעקב יכולים להגן על אזרחים הפעילים תרבותית ופוליטית ולסמן נציגי ממשלה ואנשי עסקים בטכנולוגיות של מעקב ביומטרי. המעקב אחרי יחידות משטרה ופיזור הפגנות יכול לתת יתרון טקטי בהפגנות המוניות ובמסגרת פעולות של התנגדות אזרחית.

הפרויקט הוא תגובת נגד לשימוש האינטנסיבי בטכנולוגיות מעקב ביומטריות ובאמצעי תעופה לא מאוישים אשר בעקבות סיום המלחמה הקרה והתגברות הפראנויה והפחד המכוונים לאחר פיגועי ה-11 בספטמבר, החלו להיות מופנים פנימה, לתוך המרחבים הציבוריים העירוניים של הדמוקרטיות המערביות. היכולת לפקח ולעקוב על היבטים רבים של חיי האזרח בשם החופש היא פרדוקס מובנה במשטר הדמוקרטי אשר לרוב אנו מקבלים אותו ללא ערעור. הפרויקט מציע היפוך של הטכנולוגיה וניצול של האפשרויות שמעניק השוק החופשי על מנת לצייד קבוצות של התנגדות אזרחית בטכנולוגיות המתקדמות ביותר למעקב על קבוצות שמירת החוק.

הניצחון האמיתי – הגר גורן
עבודת שדה – שלב שני בפרויקט מתמשך

הגר גורן מנהלת פרויקט מחקר הבוחן את מדיניות הפיריון של מדינת ישראל. הפרויקט נולד מתוך רצונה של גורן להפוך לאם מבלי להקים משפחה נורמטיבית. רצון זה אילץ אותה להתעמת עם שאלות כגון מה נחשב "טבעי", שאלות לגבי נורמות חברתיות, לגבי האתוס הציוני של יישוב הארץ ושאלות אתיות לגבי זהות אתנית. הפרויקט בוחן את דרך הפעולה של בנקי הזרע, כזרוע המבצעת, ואת האופן שבו הם משרתים את המדיניות הרשמית. באיזה אופן משרת בנק הזרע את דרישת הנתרמות? איזה פיקוח קיים על בנקים אלו? איזה מידע נמסר לתורם, איזה מידע נמסר לנתרמת ומה לא נאמר? מדינת ישראל מפעילה מדיניות של עידוד ילודה במגזר היהודי כחלק מן המלחמה הדמוגרפית, תוך טשטוש הממד הפוליטי של מדיניות זו על ידי שימוש בנימוקים ביטחוניים ואתניים. הפרויקט של גורן שואל את השאלות הבסיסיות ביותר לגבי המדיניות הישראלית, תוך מפגש ישיר עם האנשים הפועלים במערכת: העובדים, הנזקקים והתורמים. בסדרה של ראיונות ופעולות היא מנסה לחשוף פנים שונים של מדיניות הפיריון הישראלית ולנסות להציע נרטיב חדש שבאמצעותו ניתן לקרוא אותה ולהבניה. העבודה בנויה ממחקר, מאיסוף מידע ומניתוחו. היא כוללת פעולה ישירה במרחב הציבורי שמטרתה להעלות שאלות לגבי הנורמות החברתיות והתרבותיות של הציבור הישראלי בכל הקשור לפיריון, לזהות, להפרדה, לעירוב אתני וכיוצא באלה.

שירי בבילון
(עבודות תרגום, טקסט וסאונד)
קבוצת SALA-MANCA

תרגום מעברית לעברית של עשרה שירים מרשימת בחינות הבגרות לתלמידי תיכון ישראלים בשנת תשס"ז (2006-2007). השירים תורגמו בשימוש בתוכנת המחשב לתרגום אוטומטי 'בבילון' תוך מעבר דרך 14 שפות שונות (מעברית לגרמנית, מגרמנית להולנדית, מהולנדית לספרדית, מספרדית לצרפתית, מצרפתית לאיטלקית, מאיטלקית לפורטוגזית, מפורטוגזית ליפנית, מיפנית לסינית, מסינית לערבית, מערבית לקוריאנית, מקוריאנית לטורקית, מטורקית לרוסית, מרוסית לפולנית, מפולנית לאנגלית, מאנגלית לעברית בחזרה).

משוררים: חיים נחמן ביאליק, נתן אלתרמן, שאול טשרניחובסקי, אורי צבי גרינברג, רחל, דליה רביקוביץ, לאה גולדברג, נתן זך, דוד אבידן, יהודה עמיחי
הקראת השירים נעשתה על ידי אילנה צוקרמן, אמנית-סאונד, אשת רדיו, מייסדת ומנהלת פסטיבל המשוררים במטולה.

* עבודה מתוך הפרויקט "הזכות להעתיק"

אוצר: אייל דנון
עוזרת אוצר: מאיה פסטרנק
תרגום אנגלית: דריה קוסובסקי
תרגום ערבית: פייסל סוולחה
עיצוב: גיא שגיא – סטודיו שועל

רדיון חברה להנדסה בע"מ

המרכז הישראלי לאמנות דיגיטלית

אירועים / הרצאות / סדנאות

20:00 / **24.2.2007**

פתיחה

19:00 / **6.3.2007**

פתיחת המעבדה של Tissue Culture and Art והצגת הפרויקט.

אורון כץ ויונת צור יציגו את המעבדה של Tissue Culture and Art הפועלת באוניברסיטה של מערב אוסטרליה ושיקו את הפרויקט Victimless Leather.

11:00 / **17.3.2007**

סדנה: אורון כץ ויונת צור

הנדסת רקמות לאמנים, Tissue Culture and Art

סדנה להקמת מעבדה ביתית להנדסת רקמות ולגידולן. עיבוד רקמות והנדסת רקמות מייצגים שטח חדש לעיסוק אמנותי. לענפים אלו של מחקר ביו-רפואי יש השפעה רבה על תפישת הגוף, העצמי, ועל החשיבה הרפואית. הנדסת רקמות מאפשרת לחוקרים לגדל רקמות חיות תלת-ממדיות בגדלים שונים ובצורות שונות. הסדנה האינטנסיבית שיקיימו אורון כץ ויונת צור, תציג לאמנים ולקהל הרחב את העקרונות הבסיסיים של הנדסת רקמות בעלי חיים וגידולן. בנוסף תוצג ההיסטוריה של פרויקטים אמנותיים שונים העוסקים בתחום. הסדנה פתוחה לאמנים ולכל המתעניין בהנדסת רקמות ואינו בעל השכלה מקצועית בתחום.

20:00 / 22.3.2007

פרזנטציה: לנרט ואן אולדנבור
"הבאג של ה-FBI"

לנרט ואן אולדנבור (Oldenborgh) יציג קטעים מסרטו, הנמצא בשלבי הפקה, על עבודתו ועל משפטו של סטיב קורץ, אחד ממקימי האנסמבל לאמנות ביקורתית (Critical Art Ensemble), הידוע בעבודתו החוקרת את הקשר שבין אמנות לבין ביו-טכנולוגיה. במאי 2004 נעצר קורץ על ידי ה-FBI בחשד לטרור ביולוגי. באותה שנה הוא הועמד לדין באשמת הפרת תקנות ובהונאת דואר, עבירה שהעונש בגינה עלול להגיע עד עשרים שנות מאסר. במשך שנתיים ניסה צוות ההגנה של קורץ, ללא הצלחה, להביא לביטול ההאשמות אף שמועד למשפט טרם נקבע. בינתיים הצליח קורץ להמשיך בעבודתו עם האנסמבל לאמנות ביקורתית, והפיק ספר וסרט, The Marching Plague (המגפה הצועדת), העוסקים בנשק ביולוגי ובהגנה מפניו.

סרטי h+o (לנרט ואן אולדנבור ואדם האדז'י) ושותפיהם האמריקניים (ריץ' פל, מייק בוננו ואנדי ביכלבאום) עוקבים אחר משפטו של קורץ למן הרגע שבו הורשה לשוב ולהיכנס לביתו לאחר שזה נסרק על ידי צוות משימה למלחמה נגד הטרור. הסרט מראה כיצד עבודת האנסמבל לאמנות ביקורתית מעוררת חשד מצד ממסד, המאמין שכל "חובבן" העובד בביו-טכנולוגיה הוא טרוריסט בפוטנציה, ממסד המאמין שהמדע צריך להיות לא רק מוסדר, אלא אף מסווג על פי צורכי הביטחון של המדינה. האנסמבל לאמנות ביקורתית מאמין שמחקר וידע חייבים להיות חופשיים, על מנת לאפשר לאזרחים לגבש דעה עצמאית לגבי השימוש בביו-טכנולוגיה ונחיצותה.

20:00 / 5.4.2007

פרזנטציה: מרקו פלג'אהן

מרקו פלג'אהן (Peljhan) יציג את פרויקט הלוויין העצמאי הראשון. פרויקט "אטול" (Atol) מתעתד לבנות ולשגר מערך של שני נאנו-לוויינים בעלי יכולת אגירה ושיגור של תקשורת ברזולוציית ביניים וחישה מרחוק מולטי-ספקטרלית. הלוויין ישרת את מערך האמנות והמדע הבין-קוטבי, Ladomir Antarctic, ואת הבסיס הארקטי של מקרולאב mkVII. הפרויקט יוצג לראשונה במרכז במסגרת התערוכה "רדיקלים חופשיים", ויסקור את הרקע של המחקר החוקי וניתוח האמנות הבינלאומיות הרלוונטיות לפרויקט: האמנה נגד ניסויים גרעיניים בחלל (1963), האמנה על עקרונות הפיקוח על פעילויות של מדינות במחקר ושימוש בחלל (1967), ההסכם לחילוץ אסטרונאוטים, להחזרת אסטרונאוטים ולהחזרת אובייקטים ששוגרו לחלל (1968), ההסכמים הקשורים ללוויין התקשורת הבינלאומי "אינטלסלט" (1971), ההסכם הבינלאומי בדבר הזכות לתביעת נזיקין שנגרמו על ידי עצמים בחלל (1972), ועוד.

11:00 / 6.4.2007

סדנה: אריאל שלזינגר
מדפסת גרפיטי לכל ילד!

סדנה המלמדת כיצד לייצר מדפסת גרפיטי ממוצרי צריכה ימיומיים. הסדנה מיועדת לנוער ולמבוגרים ומטרתה להעניק להם הזדמנות למחקר, להתנסות ולהבעה. בסדנה ינתנו המרכיבים הבסיסיים שמאפשרים לייצר מדפסת גרפיטי בסיסית והמשתתפים בה יצאו מצוידים במדפסת פועלת אשר תאפשר להם להפיץ את הבשורה ולהביע עצמם בכל מקום ציבורי בו הם יכולים להראות.

20:00 / 11.4.2007

פרזנטציה: אוליבר רסלר

אוליבר רסלר (Ressler) יציג את הפרויקט "כלכלות אלטרנטיביות, חברות אלטרנטיביות". הפרויקט עוסק בתפישות ובמודלים מגוונים של כלכלה ושל חברה אלטרנטיבית, שהמשותף לכולם הוא דחיית שיטת השלטון הקפיטליסטית. ראשיתו של הפרויקט בשנת 2003, ונכללים בו ראיונות עם כלכלנים, חוקרי מדע המדינה, סופרים והיסטוריונים. מתוך הראיונות הופקו סרטי וידיאו המהווים בסיס לפרויקט. רסלר יציג את הפרויקט, וידבר על תפקיד האמן כמי שמציע מודלים אלטרנטיביים וכמי שיכול להיות כלי לחשיבה על מודלים מעין אלה.

20:00 / 17.4.2007

פרזנטציה: הנס ברנהארד, Ubermorgen

הנס ברנהארד (Bernhard) מקבוצת Ubermorgen יציג את הפרויקטים השונים של הקבוצה ואת השאלות החוקיות העולות מפעילותה. פרויקטים המוצגים בתערוכה, כמו Vote Auction ו-Amazon Noir, נעים על הגבול הדק של החוקיות, ועוררו תגובות מצד רשויות החוק בארצות הברית.

תכנית ההקרנות במהלך התערוכה

24.2-3.3.2007

סרט: The Yes Man

הסרט עוקב אחר אנדי ומייק (היס מן), מראשית פעולתם במסגרת GWBush.com ועד לפרודיה סרת הטעם שלהם על אתר ארגון הסחר העולמי. חלק מן המבקרים באתר אינם מבחינים כי מדובר בזיוף, ושולחים הזמנות למייק ולאנדי, להשתתף בכנסים בתור מייצגים אמיתיים של ארגון הסחר העולמי. הקבוצה משתמשת בטכניקות של תכסונות ומתיחות כדי לפעול בחברה הנשלטת על ידי תקשורת המונים. בין היתר ניתן להגדיר את היס-מנים כסאטירה, כפרודיה, כהפרעה וכטשטוש – כולם מכוונים לפגיעה באלו המנצלים לרעה את עמדות הכוח שלהם. עד כה הם התחזו לאנשי ציבור ולמוסדות ידועים, דוגמת הנשיא בוש, ארגון הסחר העולמי וחברת הכימיקלים "דאו".

בימוי: דן אולמן, שרה פרייס וכריס סמית'

6.3-10.3.2007

B.L.O. Nightly News

כסוג של פעולת טרור מדיה חתרנית, סוכנים של ה-BLO ("הארגון לשחרור ברבי") רכשו בובות מדברות של ברבי ושל ג'י אי ג'ו, שתוכנתו לומר קלישאות תרבותיות נפוצות. הבובות נלקחו למטה BLO, שם בוצע בהן "ניתוח מתקן": החלפת קופסאות הקול של הבובות. לאחר מכן הוחזרו הבובות למדפים בחנויות. הסרט מתעד, בפורמט של תכנית חדשות, את האקט השנון והסטירי ואת פעילויות BLO, לרבות "הניתוח המתקן" וההחזרה לחנויות. הסרט משמש כתיעוד וכמדריך לשיבוש תרבותי – סוג של אסטרטגיית הפרעה המשמשת אמני גרילה ואקטיביסטים לשם חשיפת ההיגיון ושליטת התאגידים הגדולים בתקשורת ובתרבות הקפיטליסטית.

BLO – ברבי ליבריישן אורגניזישן

13.3-17.3.2007

סרט: חלום צ'כי

השעה עשר בבוקר. למעלה משלושת אלפים איש מחכים במגרש חניה מרוחק. רבים מהם אווזים בידיהם שקיות פלסטיק, אחרים – עגלות קניות. דיילים מחלקים שקיות יד, והמנחה שעל הבמה מאיץ בקהל לשתות ממכלי המים. ה"היפר-הימנון" של "החלום הצ'כי" מושמע שוב באמצעות מערכת ההגברה: "נסה לראות כמו ילד, הרבה דברים ייראו פראיים...". לפתע רצים מנהלי ההיפרמרקט לבמה וגוזרים את הסרט. מחסומי הברזל מוסטים, והקהל מתחיל לנוע. עדיין נותרו לו כשלוש מאות מטרים כדי להגיע אל ההיפרמרקט. אנשים מתחילים לרוץ... רגעים אחדים לאחר מכן המהירים שבהם מוכים אלם: ההיפרמרקט שאליו הגיעו אינו אלא תפאורת ענק לסרט... ההיפר-קומדיה הדוקומנטרית חלום צ'כי היא סרט על היפרמרקט שמעולם לא היה. חלום צ'כי מתעד את המתיחה הצרכנית הגדולה ביותר בתולדות צ'כיה.

פיליפ רמונדה וויט קלזאק, שניים מבמאי הקולנוע המזרח-אירופאיים המבטיחים ביותר, יוצאים לבחון את הכוחות הפסיכולוגיים והמניפולטיביים של הצרכנות באמצעות יצירת קמפיין מודעות למשהו שכלל אינו קיים.

סרטם של פיליפ רמונדה וויט קלזאק

20.3–24.3.2007

זה לא הזיכרון שלי: שלושה מסמכי היזכרות

ג'וליה מלצר ודייוויד ת'ורן, הארכיונים הספקולטיביים, מייצרים עבודות וידיאו העוסקות בתיעוד ובהשפעה של אלימות פוליטית. הפרויקטים שלהם עוסקים בשימוש במסמכים, בתצלומים, בטקסטים, באובייקטים, בגוף ובמבנים פיזיים על מנת לשקף את חזון העתיד ולייצרו. כמו כן הם עוסקים בבירוקרטיה של ארגונים חשאים ושל הזיכרון. זה לא הזיכרון שלי הוא סרט על סודיות, על זיכרון ועל מסמכים. הוא בוחן את התפשטותן ואת התעצמותן של פרקטיקות חשאיות באקלים העכשווי של ביטחון מוגבר. סוכן CIA לשעבר משחזר את היעלמותו באמצעות קרעי מסמכים מסווגים שחוברו מחדש בשנת 1979 על ידי סטודנטים פונדמנטליסטיים באיראן. סרט של ה-CIA משנת 1974, שלא היה ידוע עד 1992, מתעד את קבורתם של שישה מלחים סובייטיים בטקס השובר את האנטגוניזם של המלחמה הקרה ברגע של מוות ושל כבוד. תצלומים המיוחסים לפעולה הסודית, אך הידועה בציבור, של צבא ארצות הברית בתימן בשנת 2002 הם המקור לקביעה ביחס לתפקידם של מסמכים בבניית הדינמיקה של ידיעה ושל אי ידיעה.

הסרט הופק על ידי "הארכיונים הספקולטיביים".

27.3–31.3.2007

The Marching Plague

הסרט, שצולם בסטורנוויי (Stornoway), סקוטלנד, הוא ביקורת חריפה של האנסמבל לאמנות ביקורתית כלפי מדיניות הנשק הביולוגי של ארצות הברית ושל בריטניה. הסרט מטפל בפרנויה הנוגעת לטרור הביולוגי, ומתרכז בשחזור ניסויים ימיים, שבוצעו על ידי הממשלה הבריטית בשנות החמישים של המאה העשרים. מטרתו העיקרית של הסרט היא לטפל בחלק מפחדי הציבור בנוגע לטרור ביולוגי, פחדים שהתחזקו באופן מוגזם לאחר ה-11 בספטמבר, ולהפיגם. הוא מנסה לצייר פרספקטיבה שקולה יותר, ביחס לרמת הסיכון לציבור והצורך באמצעי לחימה ביולוגיים, מן התמונה הנמסרת לציבור באמצעי התקשורת. בסרט משתתפים מומחים ללוחמה ביולוגית ואמנים, בהם הית' בנטינג, קייל ברנדון וכן חברי האנסמבל לאמנות ביקורתית: סטיב קורץ, סטיב ברנס ולוסיה סומר.

האנסמבל לאמנות ביקורתית

3.4–7.4.2007

סרטים של יוסי עטיה ואיתמר רוז

יוסי ואיתמר החלו לעבוד כצמד יוצרים בזמן מאבק המתנחלים למניעת ההתנתקות. הם נסעו לגוש קטיף, ותיעדו את המאבק באופן סאטירי. בסרטים שצילמו שולבו חומרים דוקומנטריים וסאטיריים, והם הוקרנו בערבי הקרנה בירושלים ובתל אביב. בעקבות התעניינותם ביצירה מסוג זה וההנאה מהעבודה המשותפת, הם החליטו לעזוב את בית הספר סם שפיגל לקולנוע ולטלוויזיה, לעבוד באופן עצמאי כזוג יוצרים, ולפתח את הסגנון הדוקו-סאטירי. הם עובדים יחדיו במסגרת עצמאית המחויבת להפקה זולה ולעשייה רציפה, ללא תלות בתמיכה של בתי ספר לקולנוע או של קרנות לעידוד יצירה.

10.4–14.4.2007

סרט: שירותי חציית גבול

מדיניות הגבלת ההגירה של האיחוד האירופי משמעה שכמעט אין סיכוי להגר באופן חוקי לאירופה ולגור במדינה החברה באיחוד. לאלה הרוצים להיכנס השימוש בשירותי חציית גבול הוא, לעתים, הדרך היחידה לחדור ל"מבצר אירופה". הסרט שירותי חציית גבול מאיר את המשמעויות החיוביות של מושגים כגון "מבריה", שקיבלו קונוטציות שליליות באמצעות השיח התקשורתי הדומיננטי. בהתבסס על שיחות עם מהגרים ועם אנשי שמאל, שנערכו בגרמניה ובאוסטריה, חולק

הסרט לארבעה חלקים: "מי רשאי להגר?", "קבלה ודחייה", "על שירותי חציית גבול", "נגד גזענות" – כולם בודקים את המודל ההגמוני לייצוג שאלות של הגירה ושל הברחה.

בימוי והפקה: אוליבר רסלר ומרטין קרן

17.4-21.4.2007

The Pie is the Limit (הפאי הוא הגבול)

סרט המתעד את "בריגדת האפיה הביטית" ואת "התקוממות המאפים הגלובאלית" ואת שפע זריקות הפאי הפוליטיות. בסרט ריאיונות "מאחורי הקלעים" עם זורקי פאי מחתרתיים, ניתוח של המדיה התאגידית והפוליטיקה שמאחורי הפעולות. מעל הכל, החלק המעורר תיאבון ביותר, הוא התייעוד של ראש עיריית סן פרנסיסקו ווילי בראון, רוברט שאפיר, מילטון פרידמן, קנת' דר, רנטו רוג'ריו (ראש ארגון הסחר העולמי) וביל גייטס מקבלים עוגה בפרצוף! זהו ללא ספק הסרט הפוליטי המצחיק ביותר שנעשה אי פעם.

24.4-28.4.2007

The Sonic Outlaws (פושעי הקול)

הסרט מתייחס למקרה של להקת נגטיבלאנד מקליפורניה אשר השתמשה בקטעים משיר של להקת U2 כחלק מסינגל שלהם שהתפרסם בשנת 1991 כבדיחה. U2 וחברת ההפקות איילנד רקורדס, תבעו את נגטיבלאנד על הפרת זכויות יוצרים בכך שהשתמשו באות U ובמספר 2 (למרות ש U2 בעצמם השאלו את השם מסוכנות הביון המרכזית). הסרט בודק את המקרה עצמו ומרחיב ועוסק בשאלות רחבות יותר אשר עולות מטקטיקות של הקלטות הגרילה של נגטיבלאנד. המילה גרילה מתאימה כאן מכיוון שהלהקה ולהקות אחרות כמוה, ראות עצמן כמעורבות במלחמה, אשר הוכרזה על ידי ערוצים מסחריים וחברות הפקה.

במאי ומפיק: קרייג בולדווין

המרכז הישראלי לאמנות דיגיטלית / רדיקלים חופשיים / אירועים, הרצאות וסדנאות

